

MLADI PLAMEN

DELAVSKI MLADINSKI LIST

VSEBINA: »Mladi plamen«:

Nova pota
Proletarska obletnica (Ulčekov
Jože, Ljubljana)
Razgovor o našem kmetu
(Albin Podjavoršek, Polje)
Kmeta Matjaža delo, pesem
(Albin Podjavoršek, Polje)
Otrok, pesem (D. V.)
Časopis (J. Vojan, Ljubljana)
O svetlih loncih in kozicah
(M. K. B.)
Pokret in organizacija
Iz izkušnje za uporabo (Pota
del. samoizobraževanja,
Gradivo za študij soc.)
Govorništvo (Joža Langus,
Ljubljana)
Razno

„Nove kulture, nove svobode, smisla življenja hočemo!“ Str. 25

»Mladi proletarec«:

Mož s črnim srcem
V Kanado
Orehi in lešniki
Pisma
Tihi pomenek

Na platnicah:

Z urednikove mize — Iz
uprave — Knjige in časopisi — Reflektor

LETO V. MAREC 1933 ŠT. 3.

»MLADI PLAMEN«, mesečnik za delavsko mladino, org. glasilo Borcev in in Stražark z otroško prilogo »Mladi proletarec«, izhaja vsakega prvega v mesecu. Izdaja ga konzorcij, Odgovoren Slak Jože, Ljubljana, OUZD. Urejuje Stok Edi, Ljubljana, Vzajemna zavarovalnica. Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-1 (Delavska zbornica). Tiska »Slovenija«, dr. z o. z., Ljubljana, Wolfova ulica številka 1. (Predstavniki A. Kolman.) List stane na leto Din 24.—, polletno Din 14.—, četrtletno Din 8.—, posamezna številka Din 3.—. Za Avstrijo letno Sil. 4.—, za Nemčijo RM 2,50, za ostale države Dolar 0,75. — Čekovni račun poštne hranilnice v Ljubljani št. 12.209 (»Ogenj«). Telefon št. 22-65. — Rokopisov ne vračamo.

Z urednikove mize

PISMO. »P. n. uprava! Vračam izišli številki tekočega letnika Mladega plamena in prosim, da se mi pošiljanje lista ustavi. Jasnó je, da lista, ki tako nelojalno napada duhovščino, ne morem biti več naročnik. Kako me je zbolelo, ko Vas v zadnji številki nadškof Jeglič tako vneto pozdravlja, nekaj strani na to pa tako »obzirno« pišete o vsem, kar je pri nas o n zgradil. Vrhú tega pa rabi besedo Bog v celi številki menda samo Jeglič. Tako daleč smo že! Kako malo se zavedamo težkih časov.« (Podpis.)

To pismo smo prejeli in ga priobčujemo, da bi vsi spoznali, kako nas neki sovražni krog sodi. Prosim Vas, prečitajte prvi članek v januarski »Vzajemnosti«, glasilu slovenskih duhovnikov in primerjajte, če je naš članek kaj manj dobrohoten. Sicer pa zaslužijo tisti, ki štejejo, kolikokrat zapišemo besedo »Bog« in nas po tem sodijo, še ostrejšé kritike.

Naš najboljši odgovor na to naj bo: podvojeno delo za naš tisk. Parola bodi: za vsakega odpadlega naročnika 50 novih delavskih naročnikov.

NEKATERI TEKMOVALCI za knjižne nagrade (gl. 1. številka) nam pošiljajo v priobčenje odlomke svojih spisov (povesti itd.) Vsem tem in tudi drugim, ki hočejo tekmovati, sporočamo, da morajo poslati celotna dela. Do junija naj pošljejo celoten rokopis, pa bodo vseeno prišli v poštev za nagrado. Ako bo treba, bomo dodali še eno nagrado.

TOLMAC smo dali na konec lista, ker se nam je zdelo tako bolje, nego razlagati tujke sproti. Kajti tistega, ki jih razume, tisto razlaganje v tekstu samo moti. Kdor pa česa ne razume, bo prav lahko našel v po abecednem redu urejenem tolmaču primeren slovenski izraz.

PISITE KRATKE IN JEDRNATE STVARI. »Mladi plamen« mora biti pester. Dati mora vsakemu nekaj: delavski, kmetjski in dijaški mladini. Pridobivajte naročnikov, da bomo lahko list povečali!

VSI DOPISI za »Mladi plamen« morajo biti v uredništvu najkasneje do 10. dne v mesecu.

Iz uprave

Vse naše zaupnike prosimo, da nam pošljejo čim več naslovov. Poslali bomo list dotičnim na ogled. Naj vsi spoznajo »Mladi plamen«!

»Mladi plamen« je odvisen samo od naročnic. Prosim Vas, plačujte redno naročnino. Opominjanje nam dela le nove stroške.

Uprava ima še nekaj vezanih izvodov »Mladega plamena« 1932. Vezava je prav okusna. Knjiga stane s poštnino vred 49 Din. Tudi posamezne številke je mogoče še dobiti.

Poročajte nam takoj vse nerednosti pri prejemanju lista.

MLADI PLAMEN

LETO V.

MAREC 1933

ŠT. 3.

Nova pota

Čedalje bolj prihajamo do spoznanja, da je človek le člen v verigi produkcijskega procesa. Človek ni več samostojna osebnost. Industrija, tehnika, ki ju je človek sam ustvaril, da bi mu služili, sta postali gospodarici ne samo v materialnem, marveč tudi v duhovnem oziru. Moderna industrija je človeka zaslužnjila. Stroj je človeka oropal duše in mu vzel človečanski smisel življenja. Vse naše življenje je postalo golo neosebno mehanično gibanje brez življenja.

Toda človeštvo se bo znova oklenilo duhovnih dobrin, postalo bo družba svobodnih osebnosti, prostih okov materije, prostih nujnosti mehničnega in brezdušnega dela. Človek bo znova lahko posvečeval svojo delavnost višjim ciljem duha. To bo takrat, ko se bo človeštvo otreslo jarma kapitalističnega sistema, ko bo ustvarjena brezrazredna družba, v kateri bo vladala ne materija, ampak duh, ideja, humaniteta.

Sodobni svet se zviija v hudih krčih svojih nečlovečanskih, nekrščanskih nasprotij. Kriza vseh življenskih področij od zadnjega ročnega do najbolj zapletenega duševnega dela. Toda izrodki brezdušnega kapitalizma se že umikajo živemu kolektivizmu. Poraja se duh vsečlovečnosti, duh skupnosti proti duhu razdvajanja, ki je stvor kapitalizma. Človeštvo si bo podvrglo tehniko, paro in elektriko, stroj in dinamo, priborilo bo delu čast in oblast.

Nove kulture, nove svobode, smisla življenja hočemo tudi mi. Proč z meščanskimi slepili, proč z vsem, kar nam svet nudi kot kulturo. Ta kultura pa ni kultura, ker ni socialna. Ta kultura je le predprava manjšine na škodo širokih plasti ljudstva. Kot ljudje dela si moramo ustvariti svojo kulturo, ki bo slonela na človečanski ideji, na pravici dela, ne na pravici sile! Postavimo si nov, resničen svetovni in ekonomski nazor!

V svojem tržaškem referatu »o slovenskem ljudstvu in slovenski kulturi« pravi naš Ivan Cankar: »Kakor si je osvojila moderna kapitalistična družba ljudske roke in ljudsko delo, zato ker se je polastila proizvodnih sredstev, natanko tako si je usužnjila tudi umske delavce. Pisatelj, umetnik, znanstvenik je prav tak hlapec, je prav tak suženj meščanske družbe kakor tvorniški, železniški ali rudniški delavec... Kdor si je osvojil sredstva za proizvodnjo materialne kulture, tisti si je osvojil tudi hkrati duševno kulturo in si jo je najel za dekle in hišno. Kakor služi naporno telesno delo milijonov le neznatni manjšini v blagor, tako služi duševno delo prav tisti neznatni manjšini v veselje in razvedrilo...«

To spoznanje naj prevzame nas vse. Osvobodimo se avtoritativnih nazorov obstoječe družbe in zgradimo nove! Išimo novih potov, išimo novega človeka, novega gospodarstva, novega religioznega udeleževanja na kolektivistični, od Marxa podani osnovi. Kujmo ta svoj novi nazor, kujmo ga na podlagi znanstvenega študija!

Proletarska obletnica

Karl Marx.

radi svoje ostre kritike kapitalizma in vroče ljubezni do proletariata. In vendar bo njegovo ime v bodočih rodovih vedno svetlejšo, ker je bolj kot vsak drugi spoznal in razčlenil svojo dobo in z novo sintezo usmeril pogled in delo za boljšo bodočnost. Za to svoje neustrašno spoznanje in priznanje pa je moral trpeti, delati pokoro za nestorjene grehe, njegovo ime je bilo sežgano na grmadi. In je še danes mnogim v strašilo in kamen spotike, v milijone pa raste število onih, ki jim je Marks prerok in kašipot v boljše bodočnost.

Glavna zasluga Marksova je pač ta, da je razkrinkal najbolj češčenega malika sedanjosti — kapital. S svojo vrednostno teorijo mu je strgal masko in ga razgalil v vsej njegovi strahoti. S svojim strogo znanstvenim delom je povzročil, da se bliža koncu ples okoli zlatega teleta, okoli katerega plešejo eni hote in prostovoljno, večina pa prisiljeno, da si ohrani eksistenco z drobtinami z malikove mize. Odkril je razmerje med kapitalom in delom, ali z drugimi besedami: pokazal je bistvo, način in obliko izkoriščanja delavca po kapitalistu. Sad te analize je vrednostna teorija, da je namreč delo edini vir vrednosti in bogastva. Odkar pa je formulirana vrednostna teorija, nastane nujno vprašanje, zakaj ne dobi delavec poln sad svojega dela, zakaj ne dobi delavec celotne vrednosti, ki jo je produciral s svojim delom? Meščanski ekonomski odgovorjajo, da ima do dela producirane vrednosti pravico kapitalist, lastnik produkcijskih sredstev, ker kapital tudi nese, rodi nove vrednosti. S tem pa je opravljeno izkoriščanje do katerekoli meje, saj ni nobenega merila, koliko gre kapitalu in koliko delu. Marks odgovarja na gornje vprašanje docela drugače. Človeštvo je razdeljeno v dva razreda: na eni strani razred kapitalistov, lastnikov produkcijskih sredstev, na drugi strani razred proletarcev, ki nima ničesar razen svoje delovne sile, katero mora prodajati po taki ceni, ki jo narekuje kapitalist in ki se ravna po vpraševanju in ponudbi. Kratko: Marks je šel z analizo kapitalizma problemu do dna, pokazal nastanek, razvoj in pogin kapitalizma in nujen prehod v kolektivizem. Dejstva dokazujejo, da je Marksova kritika kapitalizma točna in resnična. Kdor tega ne prizna, živi v sanjarjih, ta ne pozna resnosti sedanjega položaja, ta ne more spoznati pogubnosti današnje socialne bolezni.

Dne 14. t. m. bo minilo 50 let, odkar je zatisnil trudne oči največji ekonom vseh časov — dr. Karl Marks. Premalo je časa in prostora, da bi opisovali njegovo trnjevo življenjsko pot, čeprav bi se mogli od nje naučiti praktične ljubezni do izkoriščanih in teptanih. Eno je namreč gotovo: Marks je posvetil vse svoje življenje proletariatu, njemu je posvetil vse svoje delo, vse svoje velike zmožnosti. Zato pa je razumljivo, da so ga izkoriščevalci delovnega ljudstva zasovražili in ga preganjali, njegove znanstvene izsledke pa proglašali za največjo zmoto ali pa utopijo vseh utopij. Prav tako kakor danes, ko odrekajo gibanju, ki nosi Marksovo ime, vsako npravnostno idejo in vsako etiko in se tako borita ekonomska znanost in meščanska morala proti gibanju, kateremu pripada bodočnost, proti gibanju, ki hoče in bo izpeljalo človeštvo iz največje revščine v nov, pravičen družabni red. Kakor danes je bil trd boj, ki ga je moral bojevati Mrks

Marksovo glavno delo je »Das Kapital«. Z njim je razgibal množice vsega sveta, z njim je napravil preobrat v ekonomski znanosti. Nobena druga znanost ne more imenovati moža, ki bi tako odločilno vplival na maso in učenjake ter na svetovno zgodovino sploh.

Proslavimo njegov spomin in njegovo delo z nepristranskim studijem njegovih del. Saj je malo knjig, ki bi bile vrednejše čitanja, in studija kakor Marksov Kapital. To pa velja le za onega, ki mu je pr srcu dobrobit splošnosti, odrešitev proletariata.

Ulčekov Jože, Ljubljana.

Razgovor o našem kmetu

III. Še o veri. Morala.

V prejšnjem zaglavju smo se dotaknili verskega čuvstvovanja našega kmetkega človeka. Poleg smo ugotovili kmetovega verskega Boga. Tistega namreč, ki je daleč od vsakdanjih zunanjih pojavov in teorij. Tistega, ki živi le v človeški duši in je daleč od vsakovrstnih dogem, ki palijo ljudi bodisi tako ali tako. In smo rekli, da je kmetova religioznost notranji odsev dela v prirodi, katero čuti kot božjo ustanovo. Vsa znanstvena prerokanja teoretikov in fanatikov verskega organiziranega značaja, pa politične borbe za ali proti veri, pa kulturni boj, vse skupaj je le neko igračkanje organizacij ali ljudi, ki zastopajo le in le materialne interese bodisi organizacij ali poedincev. Vsaka politika, pa čeprav z »višjimi, nadnaravnimi idejami«, je končno le politika, ki profanira Boga samega kot takega, z Njim pa Njegovo ljudstvo. Zakaj življenje, vsakdanje, praktično delo (pa zares delo!) človekovo je v resnici tako ubogo, v svojem notranjem bistvu tako polno trpljenja, da že samo išče poti k svojemu odrešenju. Iskateljstvo Boga pa je že pozitivno verovanje: Kdor pa Boga išče. Ga tudi najde, ako nima predsodkov. Kmet gleda v svojega Boga brez predsodkov. Malomeščan (a to smo skoro vsi slovenska »inteligenca«) veruje le v svojo izobrazbo, inteligenco, razredno stopnjo, bi rekli »položaj«, je lahko sijajen teoretik. Malomeščan veruje dosledno (če je »katolik« ali »brezverec«) v svoje edino zveličavne ideje. Za vsakogar je le »On« merilo. Vse skupaj pa znači le nerazumevanje praktičnega življenja množic. Malomeščan je izobražen in vzgojen v kapitalistični ideologiji, in kapitalizem zeva na široko v njega verskem ali brezverskem čuvstvovanju (če bi mogli pri tem sploh o čuvstvovanju govoriti). Kaj tedaj? Ali so kmetje v tisti hribovski vasi, kamor še ni stopil noben protiverski agent, zares »brezverci«? Po mišljenju malomeščansko-kapitalistično vzgojenega pripadnika (morda celo politika ali fanatika) te ali one cerkve: dá! Ne razume, to je vsa logika! V življenju pa: ne! Za raztolmačenje tega dejstva pa naj nam služi še nekoliko besedi o morali!

Kaj je morala? Nравstveno življenje po etičnih načelih. Če smo pravi kristjani, pa recimo: življenje po božjih zapovedih! Vsi ljudje, po današnjih malomeščanskih pojmih, se tudi tu delimo na dva dela: na moralne pa nemoralne, na ove in kozle. »Moralni« (seveda po teh pojmih) smo vsi tisti, ki znamo svoje grehe dobro zakrivati, ali pa, da javno grešimo, pa zakrivamo grehe za plašč kake firme. »Nemoralni« pa smo zopet vsi tisti, ki delamo ravno tako kakor »moralni«, a nam »nemoralnost« očitajo naši nasprotniki. Vzemimo primer: nekatere plesne je Cerkev obsodila za nemoralne, ker žalijo človeka kot božje stvarstvo. Prav! Vsi prepričani malomeščanski katoliški ljudje s časopisi vred lop! po »nemoralnih liberalcih«, ki plešejo te ostudne zamorske plesne. Da pa ne bi »katoličani« hodili na »liberalne plesne«, ki so nemoralni, pa tam pogubljali svoje duše, zgrabijo sami za »delo«. Ustanovijo družabno društvo (ki je seveda na »katoliški« podlagi), pa plesne vaje (plesne poučuje morda celo isti plesni učitelj, ki je poučeval »liberalce«), in življenje se vrta. In če pogledaš n. pr. na Silvestrovo na razne plesne, boš videl, da se prepričani »katoličani« prav tako veselo vrte kakor prepričani »liberalci« ali socialisti... Le to razliko bi še omenili, da je »dom« prvih blagoslovljen in morebiti celo križ s križanim na vrhu pročelja, »dom« drugih in tretjih pa vsakdanji. Toda dovolj! Govoriti o takih moralah in nemoralah, ki so vse skupaj navadna malomeščanska laž, je ostudno, in radi tega zoprno. A najostudnejše pri vsem tem je dejstvo, da hoče ta malomeščanska morala braniti kmetško ljudstvo pred njega moralnim propadanjem, pa mu zato sili svojo civilizacijo pod pretvezo — kulture.

Nравstveno življenje v vseh oblikah zahteva izpolnjevanje božjih zapovedi za vse in vsakogar. Ker pa smo vsi le samo ljudje in nič več kot ljudje, nam je dano vsaj hoteti za božjimi stopinjami. Ali kakor smo rekli zadnjič, hoditi za Kristusom.

Kmet s svojo dejansko vero se od malomeščana razlikuje glede morale kakor dan od noči. Ima svoj izklesani zakon narave, da vse slabo, vsak zločin zoper telo, prinaša zlo. Če zagrešiš nad zemljo, udarja greh tebe. Grešiš nad seboj, udarja greh tebe. Ta zakon, ki tišči v duši vsakega kmetskega človeka, varuje kmeta pred telesno propastjo.

Kmetsko nraevstveno življenje je bogato. Telesno zdravje, ki ga je sicer nekoliko razrvala svetovna vojna, se boljša. Jasno, da je svetovna vojna nakrhala v nekaterih slučajih tudi nraevstvenost. Vendar ne v taki meri, kot misli malomeščanska družba. Spolna razbrzdanoost, ki se je bila razpasla neposredno v povojnih letih, je že skoraj izginila. Spolne kužne bolezni, produkt vojne, tonejo istotako v noč. Kmetski človek, ki mu je štiriletno svetovno klanje razburilo dušo do skrajnosti, se umirja in postaja hladni računar svojega življenja.

Pri tem duševno raste. V borbi, ki jo vrši z nevidnimi silami kapitalističnega sveta, čuti svojo moč. Govorimo o duševni moči! Govorimo o duhovni moči! Duhovno močan človek pa še nikdar ni zajadral na stranpot telesne, a s tem duševno propasti. Morala boja za elemente življenja, ki tiče v okviru pravičnosti in enakosti ljudi tudi v materialnem življenju, bo ustvarila svoje. Prvo pa, da bo ubila moralo meščansko-kapitalistične laži. Brez dvoma je, da bo v ta boj prvi posegel kmet!

Albin Podjavoršek, Polje.

(Se nadaljuje.)

Kmeta Matjaža delo

Ni še jutro — kmet Matjaž že vstaja.

Skozi okno v temni dan pogleda,
kakšno bo li neki vreme danes,
a nato jutranjico izmoli
pa budit odide hlapce, dekle:

— Hej, vstanite! Boste dan prespali?

Sonce na obzorju nam že vzhaja,
konji, krave v hlevih godrnjajo,
zemlja pa na zgodnje delo kliče!

Godrnjaje vstajajo iz postelj,
kar nazaj bi še najrajši legli,
a Matjaža ubogati je treba!
Dosti dela, a še več bo jela,
rana ura dan za dva podaljša!

Glej, in v kratkem času vsi na delu
drugemu se drug smehljajo srečni,
kot v molitvi priklanjaje glave
s srci božajo, zemljico črno,
Bog pa z zlato roko blagoslavlja:
Zemlja bo poplačala vam delo,
za trpljenja leto, žuljev, znoja
bo bogato vas obdarovala:
sreča, mir naj v duše vaše seje!

Gozd žari kot v tisoč barvah slika,
vsega z zlatom je pokrilo sonce.

A še bolj kot gozd in sonce skupaj
sijejo oči Matjaža kmeta,
ko se z zemljo zlato razgovarja,
ko pšenico v nje srce shranjuje.

Albin Podjavoršek, Polje.

Otrok

— Zakaj — je vprašal mali Slavko,
Zakaj mi mama kruha več ne da,
Zakaj ne hodi oče več na delo,
Zakaj vsak dan se joče babica?

Ves dan je včeraj Slavko jokal,
Nazadnje roki skrčil je v pesti:
Jaz hočem, hočem jesti, mama,
Prinesi vendar kruha mi!

In nemo ga je gledal oče,
Le tiho zraven mislil si:
Pa pravijo, da ni nam sile,
Ko otrok krči že pesti...

D. V.

Nevednost je demon. Bojimo se, da bo napravil še marsikatero žaloigro. Po pravici so ga uprizarjali največji grški pesniki v strašnih dramah mikenske in tebanske kraljevske hiše kot tragično usodo.

Karl Marx.

Bolj potrebno nego kedaj prej je združiti človeštvo v mišljenju.
Izobraževanje ni bilo še nikoli tako potrebno kot je potrebno danes.

Otto Bauer.

Časopis

Prišel sem do spoznanja, da utegne človeku marsikdaj koristiti, če bere časopise. Jaz, Janez Vojan, po poklicu tovarniški ključavničar, sedaj na neomejenem dopustu, član strokovne organizacije in delavskega kulturnega društva, sem to skušil na sebi. Dasi me težita šele dva križa, sem vendar nekaj prestal.

Svoje učne dobe si ne želim nazaj. Naočalani mojster je bil dobričina in je večidel dneva presedel pri čvičku pri »Črnem kozlu«. Tam je tudi sklepal kupčije. Zato pa je bil pravi nebodigatreba njegov prvi pomočnik, ki je dejansko vodil obrt, se pogajal s strankami, tolažil upnike in pestil naju, enega pomočnika in mene vajenca.

»M—he,« se je oglasil, »ali se sedaj pride na delo,« če nisem pol ure pred začetkom dela že zanetil ognja, naložil koksa in gonil meh. »Boš pa to uro zvečer notri prinesel. Očistil boš orodje. Svetiti se mora tako, da bi ga lahko za novega prodal.« Nikdar se nisem znal prav obrniti. »M—he,« je zagodrnjal, »očala si kupi, da ne boš od zadaj tako neumno izgledal.« Če sem kaj prevrnil ali ne česa prav postavil, že je iznenada priletela kaka gorka, da se mi je kar zameglilo. Deležem sem je bil tudi, če njemu ni šlo kaj po sreči. Končno že nisem vedel, ali sem jih dobival radi svoje nesprenetnosti ali njegove zle volje. Bilo jih je gotovo toliko, da bi se tudi telesno kaj krepko opomogel, če bi se jih dalo zamenjati recimo za žemlje in hrenovke. Tako pa sem ostal trlica. Tolaži me, da tudi otroci bogatih, ki imajo vsega na pretek, ostajajo suhi in drobni in še bolj zanikrni kot sem bil jaz. Moj stari prijatelj Pepe, ki je bil za vajenca na drugem koncu mesta, mi je večkrat zatrjeval, da ni polnih lic radi dobre hrane doma pri starših, pač pa radi tega, ker dan za dnem pleza po strehah (je namreč klepar), kjer uživa vedno svež zrak in višinsko sonce. Ne vem ali bi mu verjel ali ne. Večkrat sem ga videl, to je res, da je po kosilu kar široko hodil; toda to menda ni radi hrane. Zelo izobražen je, čita pa vse, kar mu pride pod roko, najraje pa še plakate in stare podlistke.

Ko sem bil že oproščen, me je Pepe uvedel v delavsko kulturno društvo, kjer je bil nekaj voditelj. Na sestankih je vedno poročal, kaj piše ta ali oni časopis o tem in tem vprašanju, da je to tudi za nas silno važno, da ni objektivni, ampak da brani mojstre in tovarnarje. Vprašanje da je treba zastaviti čisto drugače. Agitiral je, da se naročimo na delavski časopis in da se izobražujemo. Resnici na ljubo moram priznati, da za branje nisem bil nikdar posebno vnet in da nisem vedel razlikovati, kaj se piše za delavce in kaj ne. Moje mnenje je bilo: Kar je res, je res, pa naj to piše eden ali drugi. Kmalu pa sem spoznal, da je resnica kakor drag kamen, ki ga najdeš le po težkem iskanju in velikih naporih. Pravica pa ima preko oči obvezo; zato te ne more poiskati. Išči in zahtevaj jo, pa jo boš dosegel.

Fantje so z zanimanjem zasledovali svoje časopise. Takoj so jih prebrali in potem še skupno ocenili in pretehtali posamezne članke. Poslušal sem, pa bore malo razumel. Uporabljali so sem in tja učene tuje besede, katerih smisla nisem poznal, ki so pa bile vsem očividno znane in precej jasne.

Na enem sestanku pa se Pepe spomni, da se bo treba pripravljati za izpite, ki bodo čez kak mesec. Obravnavali so razna vprašanja in fantje so po svojih močeh kar dobro odgovarjali. Tako vsaj sem sklepal iz Pepetovega zadovoljnega obraza. Tistikrat bi bilo zame boljše, da ne bi bil zraven. S svojimi odgovori sem izzval prisrčen smeh in resno razpoloženje se je naenkrat izprevrglo v živahno razposajenost.

Pepe mi je naložil, naj mu odgovorim ali vsaj opišem, kaj približno si predstavljam pod »kapitalom« in »rento«. Opozoril me je še, da je o tem ravno pred kratkim pisal naš časopis, ki ga gotovo berem. No da, časopisa res nisem bral — sem in tja sem prebral le nadaljevanje povesti, — toda z doma še vem, da je gospod Jaka Založnik, mož obilnega trebuščka, živel od kapitala in da je družina železničarja Boštjana Lončarja živila od (zemljiške) rente. Pa sem ročno odgovoril, da je kapital obilni trebušček gospoda Založnika (saj se je sam gladil po tem delu telesa in običajno rekel: To je moj kapital), renta pa ena ali dve karjoli zelja in krompirja železničarja Lončarja.

Kako je bilo naprej, sem vam že povedal. K izpitu se nisem prijavil. Pa tudi odnehal nisem. Z branjem sem skušal čim preje nadomestiti, kar sem zamudil, in tudi na sestanke sem še vedno zahajal. Pokroviteljsko obnašanje tovarišev se je kmalu umaknilo pravemu tovariškemu občevarju in skoro sem mogel neizčrpni Pepetovi vedečnosti postreči z marsikaterim točnejšim odgovorom. V branje sem se naravnost zagrizel. Iz delavskih knjig in časopisov se izobražujem, društveno življenje pa me vodi, da znam ocenjevati življenje in svoje nazore usmerjati v izobrazbo drugih in lepšo bodočnost proletariata.

J. Vojan, Ljubljana.

O svetlih loncih in kozlicah

(Razgovor o aluminiju.)

Ivan in sestra Ančka sta prišla na počitnice k učenemu stricu Boltežarju.

»Nu, otroka, kaj pa imata v tem velikem zavoju?! Stavim, da kakšen dar za tetin rojstni dan. Pokazita vendar!«

In žareča od veselja sta otroka razvila zavoj in postavila pred strica dva aluminijasta lonca, ki sta se svetila kakor bi bila iz srebra.

»Imenitno! Mislim, da ju bo teta Ana prav pridno uporabljala.«

»Da, stric, želela si je prav aluminijastih loncev. Preden pa greva čestitat, moraš, dragi stric, rešiti neki spor med menoj in Ivanom,« je menila Ančka.

»Pa vendar ne, da bi se prepirala?«

»Ne, stric, to je v resnici le različnost znanstvenih naziranj,« se je razvnel Ivan.

Stric se je nasmejal. »To mora biti pa sila zanimivo,« je dejal.

»Torej: Ivan pravi, da je aluminij, iz katerega sta ta dva lonca, prastara kovina, da so ga poznali že stari Rimljani. Jaz trdim, da je aluminij znan šele izza srednjega veka.« —

»Kar sedita, otroka, da mi ne padeta vznak od strahu, oba se namreč motita.«

Oba sta pogledala strica in se prisrčno nasmejala. Ivan je vprašal nekoliko osupel: »Ali se ne pridobiva aluminij, kakor vse druge kovine, iz rude?«

»Ne! In prav to je tudi vzrok, da niso stari aluminija poznali in ga seveda tudi ne znali pridobivati, čeprav je danes aluminij najbolj razširjena kovina na našem planetu, ki se imenuje Zemlja.«

»Potem ga pa niso odkrili stari Grki in Rimljani?!« je dvomila Ančka.

»Niso ga mogli odkriti, ker niso imeli za to tehničnih in znanstvenih pripomočkov, ki so potrebni za pridobivanje aluminija. Zato je tudi tako dolgo trajalo, dokler so aluminij odkrili in ga začeli pridobivati. To se je zgodilo pred dobrim stoletjem.«

»Kje pa se je ta kovina tako dolgo skrivala?«

»Prav nič se ni skrivala, otroka moja. Vedno je bila tu, več je bilo od železa, bakra, svinca, kositra, srebra in zlata!« — Stric Boltežar je stopil k svoji omari za rudnine in vzel iz nje dve kamenini.

»Kaj je to, otroka?« je vprašal in jima pokazal kamena.

»Eh, to je navaden kos glince!« je zaklicala Ančka in Ivan je takoj spoznal tudi drugi kamen: »To je kos živca.«

»Pravi! Zadelo sta. In sedaj bosta strmé zvedela, da je aluminij v vseh živcih in da je tudi glavni sestavni del gline. Vajino začudenje pa bo še večje, ko vama povem, da sta tudi dragulja rubin in safir iz kristaliziranega aluminijevega oksida in da je tudi turkiz aluminijeva spojina.«

»In poslušajta še naprej!« je nadaljeval stric. »Tudi v ilovici, iz katere delajo opeko, se nahaja aluminij. Torej tudi v opeki, iz katere so zgrajene naše hiše. Karmorkoli pogledata, najdeta torej lepi aluminij, seveda skrit. Kljub temu se je posrečilo šele leta 1827 — torej komaj pred sto leti — izdelati aluminij.«

»Ali je bil Jugoslovčan tisti, ki ga je odkril?« je vprašal Ivan.

»O ne! Bil je Nемец, inženir Wöhler (izg. Veler), ki je prvi izdelal aluminij. Francoz Deville (čitat Devij) pa je Wöhler-jevo metodo za pridobivanje aluminija izboljšal. Wöhler-jev način je bil tako drag, da sploh ni prišel na ta način pridobljeni aluminij v poštev za praktično uporabo. Kilogram je namreč stal čez tridesettisoč dinarjev. Deville pa je način pridobivanja aluminija tako izboljšal in pocenil, da je padla cena aluminija na trideset dinarjev in manj.«

»Kedaj je to bilo, stric?«

»To je bilo leta 1835. Takrat je bila v Parizu prva svetovna razstava in na tej razstavi je Deville pokazal strmečemu svetu prvi kos aluminija, ki ga je imenoval »srebro iz gline«. Ves denar, ki ga je potreboval Deville za proizvodnjo je vedno dragega aluminija, mu je dal na razpolago cesar Napoleon III., ker je upal, da bo imel od nove kovine velike dohodke.«

»In kako je bilo s temi velikimi dohodki?« je takoj vprašal radovedni Ivan.

»Ni jih bilo. Cena 3000 dinarjev za kilogram tega aluminija je bila namreč še vedno previsoka, da bi se mogla nova kovina udomačiti, čeprav je imela mnoge prednosti pred drugimi kovinami.«

»O tem nama moraš pa še kaj povedati, stric!«

MLADI PROLETAREC

LETO I.

MAREC 1933

ŠT. 3.

Mož s črnim srcem

Za zlatimi hribi je stal lep, velik grad iz samih belih marmornatih kock, v katerega je vodilo nešteto stopnic. V tem belem gradu je živel nad sto let star mož s črnim srcem, ki je bil strah in trepet vse okolice. Vsak mesec je napravil roparski pohod po vaseh, ugrabil nekoliko močnih in zdravih fantov ter deklet, katere je potem prodajal v sužnost. Pa tudi denarja se ni branil, če ga je le kje našel. Poleg tega so mu morali ljudje plačevati velike davke, katere je sam pobiral in smrti je bil zapisan tisti, kdor ni plačal na prvo besedo.

Nekeč se je zbralo devetindevetdeset fantov in mož, ki so šli s kosami in krampi nad moža s črnim srcem, toda mož s črnim srcem jih je s svojo zvijačnostjo in krutostjo vse uničil. Od tistega časa so ljudje popolnoma obupali in s skrbjo v srcu zrlji v bodočnost.

Za sedmimi gorami je živel mlad in silno pogumen fant. Ta fant je mnogo slišal o krvoločnosti moža s črnim srcem. Ljudje, ki so toliko trpeli, so se mu zasmilili, in sklenil je, da jih poskusi rešiti. In res nekega jutra se je pojavil naš fant pred belim gradom, kjer je živel mož s črnim srcem. Strah se je loteval fanta, ko je stopal po stopnicah, ki so se vile v grad, toda zavest, da bo s svojim dejanjem, če mu uspe, odrešil ljudi, mu je vlivala poguma. Srečno je prispel po stopnicah do vrha in stopil v veliko, bajno okrašeno dvorano. Na sredi te lepe dvorane je sedel mož s črnim srcem na stolu s tremi nogami. V rokah je držal ogromno pipo, iz katere je kadil ter srepro pogledaval zlate vreče, ki so bile postavljene okoli sedeža s tremi nogami. Samo nasmehnil se je mož s črnim srcem, ko je zagledal mladega fanta, ki je tako samozavestno stopil v dvorano, v katero doslej še ni nihče, razen njega, stopil. Mož s črnim srcem je nato močno kihnil, da je odmevalo od sedmerih gora. Pa tudi to ni fanta ostrašilo, temveč se je postavil pred stol s tremi nogami in je močno gledal v oči moža s črnim srcem, ki je hotel s svojo pipo udariti našega fanta. Toda fantova predrznost ga je tako presenetila, da so mu moči popolnoma odpovedale. Fant je začel z močnim glasom govoriti: »Mož s črnim srcem. Doslej si bil naš birič in krvosca, a tvoja leta so potekla, tvoji zadnji trenotki potekajo. Tvoja starost nad sto let ti ne dopušča več, da bi nas še zatiral in nam zapovedoval, kajti vsake reči je enkrat konec. Samo tvoj ponos in krvoločnost sta te še držala pokoncu, ti se nisi zavedal, da so ti moči pošle in to sem ti prišel povedat. Kajti resnica, katere edine si se ti bal, ti naj zadaj smrtni sunek.«

Mož s črnim srcem je hotel kihnuti, da bi odmevalo od sedmerih gora, pa ni mogel, hotel se je nasmehnuti, pa se ni mogel, hotel je udariti fanta s pipo, pa ni mogel, ker so ga fantove besede, da ne bo večno vladal, tako zadele v črno srce, da je postal brez moči, mu uničile zavest, da je neuničljiv. Mož s črnim srcem se ni mogel ganiti s stola, nato je belo pogledal, globoko zasopel in se prevrnil s stola s tremi nogami.

Fant je z veseljem v srcu zapustil bajno dvorano in zlato sonce je posijalo na beli grad, kjer je ležal mrtev mož s črnim srcem...

Votič Edi.

V Kanado . . .

Meseca maja se je odpravljaj Jožkov oče daleč čez morje — v Kanado. Revni so bili, pa se je nekega večera odločil: V Kanado pojdem!

Sedaj se je odpravljaj. Sonce se je smejalo na modrem nebu tako lepo, ko še nikoli. Do ovinka so ga spremili otroci z materjo. Pri kapelici kraj vasi so se poslovili, mati je jokala in si bričala s predpasnikom oči: Jožek, Francka in Tončka so se jo držali za krila in gledali za čelstom, ki je odhajal s kevkicami v roki v Kanado, lepo in tujo

deželo, polno bogastva. Jožek ni jokal, saj mu je oče obljubil, da mu prinese novo obleko in uro, lepo, zlato uro.

Ko so zvečer sedeli žalostni za mizo, je zlezal Jožek na peč in zasanjal o Kanadi, o lepi bajni deželi za velikim morjem, odkoder mu bo oče prinesel lepih igrač in zlato uro...

Maja meseca je odšel oče, ko je sonce tako lepo sijalo, in minil je drugi maj in še eden, ko se je vrnil domov.

»Oče, kaj si delal v Kanadi, kajne, da je tam vse lepše in bolj veselo kakor doma?« Verjel je, da je Kanada lepa, da so tam dobri ljudje, saj drugače bi mu oče ne prinesel zlate ure in nove obleke in še toliko drugih, samih lepih reči.

Pogledal je očetu v obraz. Tedaj je nenadoma videl in spoznal, da je oče ves star in suh in siv, njegove oči so žalostno zrle v Jožka. Molčal je.

In Jožek je v teh očeh videl Kanado, videl jo je na suhem, trpečem obrazu očeta, vem in bila je pusta in grda, polna trpljenja, vsa drugačna kot jo je videl v sanjah.

Nič več ni bil vesel ure, ne igrač in nove obleke, kajti spoznal je — Kanado.

O Jožek, tudi takrat bo sijalo majsko sonce, ko boš ti vzel kovček in boš šel v Kanado in vrnil se boš siv in star in žalosten.

Takrat bo maj in sonce bo sijalo, toplo in svetlo! —

Drakoš.

Orehi in lešniki

JAZ SEM KAMENAR.

Jaz sem kamenar,
Vsak dan kladivo vihtim,
Da iskre se krešejo,
Oblaki prahu po zraku mi plešejo,
Ho, jaz kamenar...

Izklesal iz sebe bom kamen granitni
Za stavbo mogočno.
Za stavbo prihodnjega dne:
Nov rod ji bode ime.

Hoj, fantje, vzemite še vi kladivo v
roke

Iz sebe izklešite kamne granitne
Za stavbo prihodnjega dne...
Hoj, fantje, kladiva v roke!

D. V.

DELO.

Delo je sveto; delo je vekotrajno;
delo je mladost in pogum. —

Ni delo — govorjenje, prazno razpravljanje o duhovni ali materialni krizi;

Ni delo — čakanje v kotu, ob strani, zabavljanje nad delovnimi silami;

Ni delo — ozkosrčno zapiranje svojih zakladnic duhovnih in materialnih dobrin;

Ni delo — smrt življenju.

Ampak delo je vse več.

Delo je — življenje, mladost, korajža;

Delo je — beseda, tehtna kakor biser in kakor zlato izčiščena;

Delo je — ustvarjanje miru in dobrote;

Delo je — tvornost novih dni.

T. K.

Kaj je atmosfera in stratosfera? Beseda atmosfera je grška in pomeni zračno plast okoli zemlje. V bližini zemlje sestoji ta plast iz štirih petin dušika in ene petine kisika. Atmosfera se deli v troposfero, kjer so oblaki in vetrovi, t. j. do 10 km višine, potem pa do približno 65 km višine je stratosfera, kjer je malo kisika in mnogo dušika. V največjih višinah plava zmrzel dvakrat v vodiku. V stratosfero je dvakrat vzletel z balonom profesor Piccard.

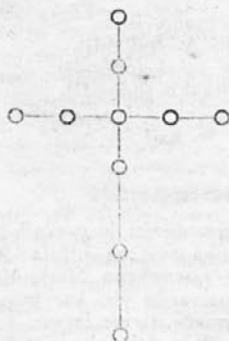
Za boj z odpadki. Kaj pravite, kam gredo vsi tisti odpadki, ki jih po velikih mestih vsak dan odvažajo vozniški izpored hiš? Mislite, da na smetišče? O ne! Neki Nемец se je za to zanimal in je potem napisal celo knjižico o tem. Dejal je, da se skoraj vse te zavržene stvari predelajo v tovarnah v koristne predmete. Na primor kosti. Največje in največje pridejo v tovarne, kjer izdelajo iz njih ročaje za nože, tipke za klavirje itd. Iz najmanjših delov delajo fosfor, ki ga uporabijo za izdelovanje vžigalic. Ostalo se zmelje v prah ki ga kmetje zelo cenijo kot gnojilo. Tudi v globinu, s katerim mažemo svoje čevlje, je moka iz žganih kosti. Iz težjih nog pridobivajo olje, ki ga uporabljajo v strojarstvu. — Ostanke usnja se prekuhajo v klej. Ribje luskine se predelajo v bisere, zapesnice in druge okraske. Iz ribjih oči delajo tvorničarji umetnih rož nerazvite cvetne popke. — Stare cunje, iz katerih so delali некоč le papir, pridejo znova v predilnice, kjer jih razčohajo, zmešajo med novo volno in vse skupaj predelajo v blago. Iz ostankov delajo tapete za oblaganje sten. Cunje, ki niso prav dobre za izdelovanje papirja, zmeljejo v papirnat maso, iz katere delajo čajne podstavke in krožnike za kruh (tace).

Steklene črepinje se raztope in predelajo v posodo.

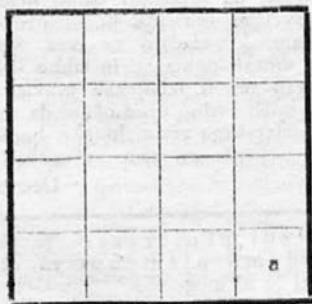
Iz vseh vrst odpadkov se da z delom in stroji napraviti koristne predmete trajne vrednosti. Le o človeku, svojem bratu pravimo: »S tem se mi več ne igramo, s tem ne govorimo več, iz nje ga ni mogoče nič več kaj prida napraviti.«

UGANKE.

1. Tatinski zlatar. Neki mož je imel zlat in z diamanti obložen križ (glej sliko!). Ako je štel od spodaj do konca vsakega kraka tega križa, je vedno naštel 6 diamantov. Nekoč je nesel ta križ v popravilo k zlatarju, ki je ukradel z njega dva diamanta druge pa tako spretno razporedil, da je lastnik tudi sedaj naštel 6 diamantov, ako je štel na že omenjeni način. Kakor je spretni tat razpostavil kamne na križu?

2. Prebrisan jetničar. Naslednja slika predstavlja tloris neke ječe, ki ima 15 celic. V celici a stanuje jetničar. Kako bo jetničar obhodil v eni sami poti vse celice ne da bi šel skozi vsako več ko enkrat. Ko prehodi vse celice, mora biti tik svoje celice. Kakšno pot mora hoditi? (nariši!).

REŠETEV UGANK V PRVI IN DRUGI ŠTEV. »MLAD. PROLETARCA«.

1. Gospod zna računati. Skrivnost je v tem, ker je gospod isti delavčev prosti čas po večkrat vračunal. Recimo: ko je odšteval nedelje, je odštel vseh 24 ur, namesto samo 8, ker drugih 16 ur je zapopadenih že v prej navedenih 244 ih dneh spanja in prostega časa. V sobotah je odštel po 12 ur (pol dneva) namesto samo pol delovnega časa. V 14. dneh dopusta je že zapopadenih po 16 ur dnevno prostega časa, ki ga je gospod odštel že v začetku. Itd. Gospod je delavca »pošteno« go-ljufal.

2. Igra z dinarji. Dobiš šestokrako zvezdo, ako postaviš 9 dinarjev v obliki trikotnika tako, da ima vsaka stranica 4 dinarje. Ostale tri dinarje pa postaviš tako v sredo vsake stranice, da tvorijo vrhove novega trikotnika.

3. (Vesela računska ura št. 1.) Ako je cisterna napolnjena z vodikom, je lažja nego če je prazna, ker v tem slučaju se v njej nahaja zrak, ki je težji od plina.

4. (2.) Za izvedbo vseh mogočih vrstnih redov bi potrebovali naši vrli kulturni delavci natanko 7 let (leto 360 dni). Poizkusite izračunati! Ako sedita pri mizi dva človeka (A, B), potem je mogoče še en način: BA. Pri treh osebah je mogoče 6 vrstnih redov: ABC, ACB, BCA, CAB, CBA. Pri 4. osebah je mogočih 24 načinov. Pri desetih ljudeh je možnih 3,628.800 različnih vrstnih redov: $1 \times 2 \times 3 \times 4 \times 5 \times 6 \times 7 \times 8 \times 9 \times 10 = 3,628.800$.

Število minut v letu je $60 \times 24 \times 360 = 518.400$ minut. Ako delimo 3,628.800 z 518.400, dobimo 7. 7 let so se torej možje presedali, ako se niso že prej naveličali.

Rešitve ni bilo nobene, zato se seveda tudi nagrada ni podelila.

Pisma

Dragi tovariš urednik!

Prve moje vrstice. Rad bi prav pridno dopisoval s teboj, seveda če ne boš mojih vrstic neusmiljeno v koš metal.

Pri logarju gora sv. Lovrenca nad Polhovim gradcem, imamo prav prijazen, sončni dan. Krasen razgled na vse strani, kakor na Kamniške planine, Karavanke, Triglav, Julijske Alpe, Vipavsko pogorje z Nanosom. Pa tudi v Ljubljano vidim vsak dan. Če ne verjameš, pa pridi sam

pogledat enkrat v majniku, takrat ti bom pokazal rože blagajke, katerih gotovo v Ljubljani nimate. Konec! Pa še drugič kaj več.

Zivi!

Te pozdravlja Lovro Setničar
učencem IV. razr. Polhovgradec.

Dragi Lovro!

To me pa močno veseli, da mi hočeš pridno dopisovati. Če le ne boš snedel svoje besede. To ne bi bilo posebno lepo od fanta.

Na Gori sv. Lovrenca imate lep dan, praviš. Ali zdaj, te dni tudi, ko imamo v Ljubljani tako neznanosko neprijetno vreme? Kar venomer leti na nas. Nič sonca noče biti.

Eh, pa bo že še! Prišla bo pomlad in bodo spet veseli in prijazni dnevi. Takrat bom morda prišel enkrat k tebi na obisk, če bom utegnil. Šla bova na najvišji kraj in se bova ozirala po svetu, kakor da bi bilo vse najino. Pogledala bova tudi tja čez Nanos (kjer je moj rojstni kraj), proti Triglavu in Kamniškim planinam, sploh na vse strani sveta.

Pozdravlja te urednik.

Dragi tov. urednik!

Gotovo vem da si radoveden Ti in drugi tovariši, kako se godi nam v tej črni dolini. Naši očetje rudarji praznujejo vedno več, nimajo denarja, da bi nam kupili kruha, obleke in potrebnega.

V svojem mladem razumu si pa vedno na tihem mislim, zakaj so moji starši tako revni, saj vendar delajo, pa jih ne plačajo toliko, da bi živeli oni in mi otroci. Bili bi zadovoljni če bi imeli vsaj dovolj kruha. Pa tudi to si mislim, da gotovo pride čas ko se bom jaz sam moral boriti za življenje. Zato sem že sedaj borec za pravico lačnih in teptanih!

Vsega tega Ti nisem mislil pisati, ali kot sinu rudarja je moja dolžnost, da Ti povem nekaj iz našega vsakdanjega borenega življenja.

Sporočamo Ti tudi, da hočem tekmovati za »knjižno nagrado« in da bom postal sotrudnik. »Mladega plamena«. Prosim, odgovori mi, ako smem drugič napisati v »Mladi plamen« kak daljši članek iz življenja rudarskih otrok? Prosim ne vrzi v svoj veliki koš mojega pisma.

Bodi prav lepo pozdravljen

Flebus Karel, Trbovlje.

Dragi Karel!

Res sem zelo radoveden, kako živite ljube v tej »črni dolini«, kakor ime-

nuješ svoj kraj. In ako mi nameravaš res stalno pisati, potem se menda lahko že veselim, da bom kaj zanimivega zvedel, kaj ne? Da, prav iz vsakdanjega rudarskega življenja bi rad kaj zvedel. Če mi boš vztrajno poročal, potem ti knjižna nagrada ne bo ušla, to ti že sedaj slovesno obljubljam.

Toda nekaj mi neprestano vrta po glavi. Vse se mi zdi, da tega svojega pisma nisi sestavil sam. Ej, poznamo take tiče, ki bi se radi kitili s pavovim perjem. Jaz jih koj pogruntam, saj nisem od včeraj. Dobro vem, kaj znajo taki fantje povedati. Ako torej hočeš, da bo kaj z nagrado, se boš moral že sam potruditi. Kajti drugače bom poslal nagrado tistemu odraslemu človeku, ki si ga najel za svojega tajnika. Ga bom že iztaknil.

Z veseljem pričakujem obljubljeni članek in te priskreno pozdravljam.

Urednik.

Laznik Franc, Briše,
Koritnik A. (odkod?),
Končan Jožef (odkod?),
Mrak Stanko (odkod?).

Vaših pisem žal ne morem priobčiti. Pišite mi še kaj!

Tihi pomenek

V mesecu marcu je praznik delavskega zaščitnika svetega Jožefa. Zato tudi ves mesec imenujemo Mesec dela. Delo je, ki je ustvarilo vse, kar je okoli nas: hiše in tovarne, stroje in vse, kar človek uporablja. Brez dela ni nič, kdor ne dela, nima pravice do življenja (razen tistih nesrečnikov, ki ne morejo delati). Vaši starši delajo, vi se pripravljate na delo, mi vsi živimo od dela svojih rok. **A kako živimo?** Siromašni smo in stradamo, komaj desetino tistega dobimo ker pridelamo. Tisti pa ki nič ne delajo, tisti žive v blagostanju in lahko razsipajo. Taka je pravica tega sveta. Imejmo to neprestano pred očmi. Izobražujmo se, da se bomo lahko nekoč »z uma svetlim mečem« borili proti tem krivicam, ki vladajo ta svet. Sami si bom moral pomagati in lahko si bomo pomagali ter si izbojevali pravico, ako bom imeli vedno pred očmi, da smo sinovi delavskega rodu, in ako boho vse svoje življenje po tem uravnavali.

Urednik.

»Mladi proletarec« je priloga »Mlademu plamenu« za otroke. Posebej za ni mogoče napisati. Uredništvo »Edi Strek, Ljubljana, ...»

»Rad! Predvsem je mnogo vredna neznačajna teža aluminija. Dočim je zlato devetnajstkrat, svinec enajstkrat, železo približno osemkrat tako težko kot ista količina vode, ima aluminij le specifično težo 2,56.«

»Kaj je to: specifična teža?« hoče vedeti Ančka.

»To se pravi: 1 liter aluminija tehta 2,56 kilograma, dočim tehta en liter vode 1 kg, liter železa pa 8 kg. Aluminij je torej trikrat lažji od železa. To je zelo velika prednost. Razen tega se dá aluminij taliti, vlivati, kovati in valjati.

»Stric, sedaj pa je aluminij tako poceni. Glej, oba dva lepa lonca staneta skupaj le 50 dinarjev. To je moral nekdo iznajti še cenejši postopek za pridobivanje, nego je oni od Deville-a,« je rekel Ivan.

»Tako je, dragi moj! In tisti mož se je imenoval Bunsen. Bil je profesor v Heidelbergu. Njemu se ima znanost veliko zahvaliti, posebno za tako zvano spektralno analizo. Toda o tem vama bom drugič govoril.«

»Ime Bunsen sem pa že slišala in sicer od našega profesorja za naravoslovje. Že večkrat nam je pravil o nekem plinskem gorilniku, ki dela sikajoči plamen. Imenuje se Bunsenjev gorilnik.

»Da, Ančka! Tisti topilni gorilnik je tudi Bunsen iznašel. Torej dočim sta Wöhler in Deville pridobivala aluminij kemičnim potom...«

»Ja, stric, kaj pa naj spet to pomeni?«

»No, z razkrojitvijo gline s pomočjo kislin in soli.«

»To je čudovito! In tega večina ljudi ne vé!« je dodal Ivan.

»Bunsen je torej opustil kemični postopek po Wöhler-ju in Deville-ju in je začel pridobivati kovino s pomočjo električnega toka ali — kakor bi dejal znanstvenik — na elektrolitični način.«

»Ali nama moreš to malo bolj razumljivo razložiti?« je prosil Ivan.

»Bom poizkusil. Današnji postopek za pridobivanje aluminija se vrši na sledeči način: V zaboji, ki je približno poldrugi meter dolg ter 0,60 m širok in globok, je neka zmes, napravljena iz gline in neke druge materije, ki se imenuje kriolit. Dno tega zaboja je iz ogljenih plošč, v zaboj mole od zgoraj navzdol ogljeni drogi. Med temi drogi in med ogljenim dnom zaboja teče električni tok skozi ilovnato zmes. Začne se talenje in razpadanje gline v aluminij in kisik. Kisik zgori in se pretvori v ogljikovo kislino. Aluminij se vsede na dno zaboja in ker je tekoč, odteče po posebni odprtini ven. Tali se pri 700 do 800 stopinjah. V teh, pravkar opisanih zabojih, je mogoče razviti še mnogo večjo vročino.«

»To je bilo sila zanimivo. Sedaj mi je tudi jasno, zakaj niso mogli stari narodi pridobivati aluminija. Saj še niso poznali niti kemičnih stvari, ki sta jih uporabljala Wöhler in Deville, še manj pa elektriko.« je dejal Ivan.

In Ančka je vprašala: »Čemu pa se uporablja aluminij?«

»Ah, za sto in tisoč stvari! Ako ga lužimo z natronovim lugom, dobi aluminij najprej nek moten, srebru podoben blesk. Potem pa se da iz njega z vlivanjem, kovanjem in valjanjem delati različne hišne in kuhinjske predmete. Menda jih poznata: lonce, skleda, ponve, vrčke, žlice, kadi itd. In ker se dá skoro prav tako valjati kot zlato in srebro, torej v zelo tanke liste, se uporablja aluminij poslednji čas za različne zavitke, posebno za zavijanje življenskih potrebščin in tobačnih izdelkov. Cokolada, sir, biskviti, cigarete itd. se zavijajo v tanke aluminijaste liste. To je zelo čisto in vzdržljivo sredstvo za zavijanje. Aluminij se da tudi mešati z drugimi lahki kovinami — taka mešanica dveh ali več kovin se imenuje zlitina — in se uspešno uporablja za gradnjo letal, ker je kovina zelo lahka, vendar pa tudi zelo močna in odpornna. V industriji avtomobilov uporabljajo aluminij za izdelavo karoserij in motorjev.

»Potem se pač proizvajata veliko aluminija na svetu?« je vprašal Ivan.

»Gotovo. Na vsem svetu se dandanes proizvajata kakih 93 milijonov kilogramov aluminija. In ker je cena padla le na nekaj desetih dinarjev za kilogram, je postal aluminij prav poceni kovina. Le še eno napako ima: ne dá se variti. Ampak se mora zakovati. Pa tudi to ni več potrebno. Imamo že sredstva, n. pr. sutolin, s pomočjo katerega lahko mrzel aluminij varimo. — Zdaj sta pa že dovolj slišala. Pojdita sedaj k teti in ji izročita darilo. Gotovo se ga bo zelo razveselila.

M. K. B.

Kršćanstvo in socializem imata eno veliko skupnost. Oba hočeta namreč odpraviti razrede in odrešiti človeka.

J. K.

Pokret in organizacija

CENTRALA KREKOVIH DRUŽIN V LJUBLJANI RAZPUŠČENA.

G. ban dravske banov. Marušič je z odlok. z dne 7. februarja pod št. II. 2. No. 428/2 razpustil Centralo Krekovih družin na podlagi § 11. zakona o društvih, ker je prekoračila svoj delokrog, ki ga ima po svojih pravilih, se udeleževala kot politično društvo ter ravnala zoper državni red.

Centrala Krekovih družin je takoj vložila pritožbo na ministrstvo notranjih del.

Iz izkušnje — za uporabo

Pota delavskega samoizobraževanja

Izobrazba je delavcu potrebna. Za utemeljevanje tega bi bilo škoda besed. Ne potrebuje znanja za izpite in izpričevala, marveč za svoje poklicno delo, še bolj pa za življenje v organizirani držbi. Izobrazba mu ne samo lajša položaj, ampak mu tudi daje zavest enakovrednosti in ga potrjuje v razredni bojevnosti.

Delavec pa je danes pri nas navezan le na lastno pridnost. Družba mu ne daje možnosti za študij in izobraževanje. Mora se izobraževati sam.

Kadar človek spozna nujnost svojega napredka, ko začne sam delati za svojo izobrazbo, tedaj govorimo v samoizobrazbi.

Napačno bi bilo misliti, da so le šole tisti srečni kraj, kjer se moreš česa naučiti. To je zmeta.

S čimerkoli se človek bavi, pri kakršnemkoli delu je zaposlen, povsod ga delo navaja k študiranju svetá in spoznavanju sodobnih ved.

Stoji delavec pri stroju. Ali je mogoče, da ga ta stroj ne bi zanimal. Da bi ga dober spoznal, se mora poučiti o mehaniki. Mehanike ni brez matematike, fizike in deloma kemije. Od svojega stroja je delavec dobil vpogled v skoro polovico sodobnih nauk.

Sam delavec je stroj. On mora poznati tudi ta stroj, samega sebe. Za to mu je potrebna biologija, ki mu razjasnjuje zakone življenja živih organizmov. Potrebna mu je fiziologija človeka, t. j. nauk o fizični naravi človeka. Potrebna mu je higijena. Potrebna mu je psihologija, ki uči, kako dela njegov živčni in možganski aparat. Torej veliko polje znanja, ki ga izziva vprašanje, kaj je človek.

Mlad človek, ki še ni spoznal svojih nagnjenj, dela morda v tovarni za tkanine. Bogue, ali ni morda bolj nadarjen za kovinska dela, ali pa bi se izkazal kot dober kemik.

Samoizobraževanje mladine se mora vršiti ob tem, kar jo veseli, zanima, privlačuje. To je najboljša pot, da boš našel v življenju delo, za katero si sposoben in v katerem boš najbolj KORISTEN.

KRAJI IN SREDSTVA SAMOIZBRAŽEVALNEGA DELA.

Mnogi mislijo, da je samoizobraževanje mogoče samo na podlagi knjige. To mnenje je mnenje inteligence, ki je daleč od življenja. Odtod poznavanje življenja samo po knjigi, odtod tudi težnja k individualnemu delu, k posamičnemu delu, za kar je najbolj primerna knjiga.

Delavec naj se izobrazuje z delom, torej po življenju. Knjiga ne sme imeti pri njem prevladujoče vloge. Delavec je vajen kolektivnega dela. Na načelu kolektivnosti naj gradi svoj izobrazbo.

Bil je čas, ko še ni bilo knjig. Vsi nauki so nastali iz neposrednega opazovanja življenja. No, opazovanja so postala bolj in bolj zapletena, naloge so postale čedalje bolj težke. Zato, da bi dandanašnji z uspehom opazovali življenje, se je treba posluževati tudi izkušenj drugih, t. j. iz knjig.

Zato naj ima knjiga v samoizobraževalnem delu častno mesto. Ne sme pa biti izključno sredstvo. Mimo nje imamo še druge vire znanja. A neposredno opazovanje življenja ostane osnovno sredstvo spoznavanja.

Kakor ne igra knjiga pri samoizobrazbi odločilne vloge, tako tudi individualno delo ni najboljše oblika za to. Posamično delo je potrebno kot začetek in uvod v kolektivno delo. Potrebno je za razvoj in poglobitev kolektivnega dela.

Skupnostno delo za izobrazbo je osnova delavskega samoizobraževanja. Središče tega skupnostnega dela za izobrazbo pa je delavska organizacija.

Delavska organizacija je šola, kjer se čitajo lekcije, predavanja, in se vrše debate. Treba je aktivno se udeleževati teh debat. Treba je napolniti to šolo. Ne smemo izgubljati časa. Treba je loviti besede znanja. Treba se je razgovarjati, delati zaključke, sprejemati, odgovarjati. Ziva beseda v organizaciji bodi začetek in konec samoizobraževalnega dela.

Tu je teater. Gibajoče slike vstajajo na sceni. Od tam prihajajo kriki radosti in vzdih trpljenja. Samo življenje, kot v zrcalu. To je živo središče samoizobrazbe. Tu je zaloga energije. Tu rastejo in se zlagajo čustva.

Od tu, iz organizacije, se delajo pohodi za znanjem, tu se delajo ekskurzije v tovarne, zavode, muzeje, galerije, v prirodo in na ulico. To je organizirano kolektivno opazovanje življenja, eno izmed najboljših oblik samoizobraževalnega dela. To je delavnica samoizobrazbe.

V delavnici samoizobrazbe je treba, kakor v vsaki drugi delavnici, reda.

Samoizobraževanje ni zabava, ampak je resno delo. Kakor pri vsakem delu, je tudi tu potreben sistem.

Ne se lotiti zdaj tega zdaj onega. Napraviti je treba načrt. Približno razdeliti delo za nekoliko mesecev naprej. Natančno napraviti program dela za bližnji čas. Ne odstopati od napravljenega načrta.

Pri delu doma (posamič) odrediti za to določen čas in tega časa ne oddati za nič drugega. Ta čas naj bo tako obvezen, kakor so obvezne ure v šolah.

Ne preoblagaj se s prevelikimi nalogami. Vsega hkratu ne moreš zgrabiti. Stalno je opazovati napredek v delu in delati popravke v programu, v materialu in v razdelitvi časa.

Prيرة Edi Štok, Ljubljana.

(Se nadaljuje.)

Književnost, ki je primerna za študij socializma in gospodarskih naukov sploh. (Navajamo samo slovenska in srbohrvatska dela, ki pridejo predvsem v poštev.)

A. Slovenska:

Max Beer-Štukelj: »Karl Marx, njegovo življenje in njegov nauk«. (Izdala Zadrúžna založba 1926.)

Dr. Gosar: »Socialna ekonomija«. (Zvezna knjigarna, 1924.)

—, —: »Narodno gospodarski eseji«. (Jugoslovanska knjigarna, 1920.)

—, —: »Za krščanski socializem«. (Založila »Socialna misel«, 1923.)

—, —: »Naša poljedelska statistika«. (Leonova družba, 1926.)

Dr. Jeraj: »Socialna ekonomija«, Maribor 1929.

—, —: »Sociologija«, Maribor 1932.

Kautsky-Kristan: »Proletariat«.

—, —: »Razredni boj«.

Dr. J. Ev. Krek: »Socializem«. (Jugoslov. knjigarna, 1901, 1925.)

Marx-Štukelj: »Mezdno delo in kapital«. (Delavsko kmetska matica, 1925.)

Marx-Drenik: »Kapital«. (Konzorcij »Svobode«, 1932.)

Prepeluh: »Socialni problemi«. (Schwentner, 1912.)

Abditus (Prepeluh): »Idecjni predhodniki današnjega socializma in komunizma«. (Zadrúžna založba, 1925.)

Ing. Rustja: »Gospodarska čitanka«. (Goriška Mohorjeva družba, 1925.)

Dr. Ušeničnik Aleš: »Sociologija«, »Socialno vprašanje«, »Socialna ekonomija«.

Engels-Zagar: »Razvoj socializma od utopije do znanosti«. (Ljubljana, 1922.)

Dr. Lončar: »Kako je nastalo socialno vprašanje«. (Ljubljana, 1929.)

(Se nadaljuje.)

(Nadaljevanje.)

Naznanilo:

ELEKTRIČNA VALUTA, ki ji bo za podlago elektrika, združena s pravičnostjo naj tvori temelj novemu gospodarskemu redu. Tako so jo pogruntali, menda v Ameriki. Teorijo, da edino delo proizvaja vrednost (Leon XIII.), so vrgli v koš, ker bo itak vse delala električna sila. O blažena doba, ki bo postavila vse na glavo! Vloge se bodo zamenjale, le kapitalisti bodo delali, proletarcem pa bo pravičnost že dala svoje. En nauk več: do kakih izsledkov pridejo ljudje — prav za prav jih le prevzamejo in smatrajo za izvedljive —, ki nimajo samostojnih pogledov in izklesanega nazora o družabnih vprašanjih naše dobe. Vse jim pride prav. Samo, ali ni ta novi predlog preveč enostaven v teoriji in preveč kompliciran v izvedbi? Kar pa bi v resnici lahko zdravilo družabno bolezen, to pa nepomirljivo sovražijo.

BLAGO UNICUJEJO. V Kanadi so zažgali nad dva milijona bušljev pšenice. V Avstraliji so ubili 800.000 zdravih ovac. V Mehiki so uničili velike zaloge banan. V Braziliji so ponovno vrgli več sto tisoč vreč kave v morje. V Bretaniji (Francija) so vrgli ribiči po predobrem lovu nad 500 tisoč slanikov nazaj v morje. Na Danskem so pobili 25.000 krav in kuhajo iz njih klej. Pri tem znaša izkupiček cele krave 30 danskih kron. Prej so delali iz njih klobase, ki so jih izvažali v prekomorske kraje. Sedaj se baje to ne izplača.

Kdo to dela? Kapitalisti. Zakaj? Ker velika množina blaga povzroči padanje cen blagu. Kapitalistom pa se ne izplača prevažati in prodajati velike množine blaga po nizki ceni. Zato velik del blaga uničijo, da dobi ostalo večjo ceno. Pri tem dosežejo isti ali še večji dobiček. Kaj jim mar, ako pri tem milijoni ljudi umirajo od gladu...

Ako ni že v uvodu predmet govora zadostno označen, potem je to treba sedaj povedati poslušalcem, kaj hočemo prav za prav obravnavati. Kako naj to povemo?

a) Glavno misel govora povemo samo na splošno, n. pr.: »O socializmu naj Vam govorim...«

b) Navedemo kako točko in utemeljitev, n. pr.: »Propad kapitalizma je nujen...«

c) Povemo glavni stavek celega govora: »Delavec, reši se! Organiziraj se!«. Vendar v splošnem odsvetujejo prehitro postavljanje zahtev. Poslušalci še niso notranje pripravljani na to.

Pojasnilo.

Po naznanilu poslušalci že vedo, o čem bo govornik govoril. Vendar jim morda še ni vse jasno. To je treba pojasniti, da poslušalci morejo slediti nadaljnim izvajanjem. Pojasnimo tako, da n. pr. povemo nekaj iz zgodovine, razvoja, priprav itd. predmeta, ki ga hočemo obravnavati.

Govornik mora večkrat tudi pojasniti, katere strani celotnega vprašanja se hoče prav posebno dotakniti. Ako je napoved splošna, poslušalci še vedno ne vedo, katero pot bo govornik ubral. N. pr.: Organiziraj se radi političnih pravic, ali radi gospodarskih koristi, ali radi kulturnih prireditev.

Naznanilo in pojasnilo bodita k r a t k a, vendar j a s n a. Nista namreč za to, da govornik sploh nekaj govori, ampak za to, da poslušalci vedo za v s e b i n o, smer in š i r i n o govora.

Utemeljitev.

Z uvodom, naznanilom in pojasnilom je govornik pripravil v poslušalcih ugodna tla za sprejem glavne vsebine govora, to je: z a k a j t a k o.

Posamezne utemeljitvene točke se morajo med seboj pojasnjevati, izpopolnjevati in krečiti. Urejene morajo biti tako, da vedno z večjo in prepričevalnejšo silo objemajo poslušalcev razum in srce. Govor mora rasti ne

le po glasu, ampak predvsem po svoji prepričevalnosti, po svoji notranji moči. Pred pismeno sestavo govora je priporočljivo napraviti skico možnih ugovorov. Pregled ugovorov omogoča primerjavo in tehtanje posameznih točk utemeljitev.

Govor je neka zahteva. Zahtevo pa je treba utemeljiti. Poslušalci ne bodo ničesar sklenili, se za ničesar odločili, ako ne bo govornik utemeljil svoje zahteve. »Organiziraj se.« — »Čemu?« — »Živi res katoliško.« — »Čemu?«

Utemeljitev je lahko pozitivna (pokažemo na dobro stran) ali negativna (pokažemo na slabo stran).

Človekova volja se dá razgibati do dejanja po nečem dobrem. Splošen princip utemeljitve glavnega stavka je: priporočena stvar (oseba), zahtevano dejanje je dobro:

1. samo po sebi,
2. po svojih posledicah.

I. Stvar je sama po sebi lahko dobra v večih ozirih, n. pr. ker

- a) je pravična,
- b) je poštena,
- c) je možna,
- č) je lahka ali
- d) je težka, pa častna,
- e) je potrebna,
- f) je nujna, torej naša dolžnost.

II. Stvar je dobra po svojih posledicah, ker je, n. pr.

- a) koristna v duhovnem smislu,
- b) koristna v materialnem oziru.

Te koristi govornik, zopet lahko osvetli od večih strani, n. pr.: je v čast narodu, stanu, občanom, ali je v podvig vere, kulture, napredka, civilizacije, znanosti, tehnike, gospodarstva itd.

Utemeljitev glavnega stavka je možna tudi od nasprotne (negativne strani): Bilo bi krivično, nepošteno, nečastno, nevarno...

Če govornik odklanja kako stvar ali osebo, mora pokazati, da je:

1. slaba sama po sebi: krivična, protinaravna, protinravna, protizakonita, nečastna, nemogoča, skrajno, težka itd. ali
2. škodljiva: delavskemu pokretu, veri, kulturi, znanosti, napredku, škodljiva splošnosti, narodu, državi, občini itd.

OB KONCU ŠOLSKEGA LETA 1932 so našli v Sovjetski Uniji 17,730.000 osnovnošolskih učencev, 2,700.000 srednješolskih učencev napram 15,400.000 osnovnošolcev, odnosno 1,980.000 srednješolcev leta 1931 in nasproti 5,200.000, odnosno 300.000 v letu 1914. Število šol (osnovnih in srednjih) je narastlo od 78.000 (leta 1914) na 132.600 v letu 1930 in na 152.600 v l. 1931. V mestih Sovjetske Unije gre do vsi osnovnošolski učenci avtomatično v srednje šole. — Število prebivalcev Sovjetske Unije v letu 1932 znaša 163 milijonov 166.000, t. j. 21 milijonov več nego leta 1917. — Število velemest iz nad 100.000 prebivalci se je dvignilo od leta 1926 do 1931 od 31 na 46, z nad 50.000 do 100.000 prebivalci od 60 na 66, z nad 20.000 do 30.000 od 135 na 148. — Presežek porodov je znašal v Rusiji leta 1913 — 2,320.000, v Sovjetski Uniji l. 1930 pa 2,986.000. — V Zapadni Evropi je presežek porodov v istem času padel od 3,379.000 na 3,064.000. V evropski Rusiji je l. 1913 na 1000 rojenih umrlo v prvem letu življenja 272,9 otrok, leta 1930 pa 172,6. (Iz »Književnosti«, Ljubljana, 1933, št. 3.)

LJUBLJANSKA MESTNA OBČINA je za pomožno akcijo določila 200.000 Din.

V HUDIJAMI JE ODPUSCENIH 112 rudarjev. TPD utemeljuje to redukcijo, da je premalo storitve. Redukcija je brez dvoma krivična, saj je dokazano, da ima rudnik v Hudijami največ naročil radi boljše kakovosti premoga.

TOLMAČ TUJIH IZRAZOV IN IMEN V TEJ ŠTEVILKI.

- Akropola — grič s svetiščem v Atenah.
Aristokracija — prvotno: veličina duha, kulture; sedaj: plemstvo.
Avtoriteta — ugled in na njem sloneča moč.

* **A priori** — v naprej.
Ad absurdum — do nesmiselnosti (pretirano).
Analiza — razčlenjenje, preiskanje.
Demon — zli duh.
Definicija — označba.
Dogma — verska resnica (kar Cerkev zapoveduje verovati).
Ekonomski — gospodarski
Element — prvina.
Eksistenca — bivanje, obstoj.
Ekskurzija — (poučen) izlet.
Fanatik — suženj svoje ideje.
Formulirati — dati obliko (nečemu); napisati.
Fizika — nauk o telesih.
Galerija — (stalna) razstava slik; balkon.
Humaniteta — človečanski čut.
Heidelberg — staro nemško mesto, ki slovi radi svoje univerze.
Kompromis — sporazum (radi vzajemne popustljivosti).
Kemija — nauk o prvinah in spojinah.
Logično — kar je po zakonu zdravega mišljenja.
Mehanika — nauk o gibanju, gibanju.
Matematika — računstvo.
Mens sana in corpore sano — zdrav duh v zdravem telesu.
Oksid — okis.
Proces — postopek.
Princip — načelo.
Profanirati — osmešiti, ončastiti.
Religiozen — verski, veren.
Revija — pregled; časopis (po navadi v obliki zvezka).
Rubin — rdeč dragulj.
Skica — črtež (načrt) slike ali govora.
Statistika — v številkah izraženo stanje.
Sinteza — miselno ustavljanje, nasprotno od analiza.
Scena — pozorišče, slika.
Safir — moder (ali rdeč) dragulj.
Tekst — besedilo.
Turkiz — poldragulj.
Utopija — sanjarija, nekaj, kar se ne more uresničiti.

Tudi pri odklonilnem govoru je prav, da govornik pokaže stvar v drugi luči: kako lepo, plemenito, pošteno, pravično je, če tega ne storimo in še: kako koristno bi bilo, ako to opustimo, zavržemo, odklonimo.

Koliko utemeljitev naj govornik navede v enem govoru? Le preveč nankrat ne. Predolga utemeljitev utruja govornika, še bolj pa poslušalce. Poslušalec pa ne sme biti nikdar utrujen, ampak vedno bolj pozoren, napetost mora rasti, zainteresiranost mora biti vedno vidnejša. Zato je dovolj, če navedemo dve, morda tri utemeljitve, pa te močne in resnične.

Čim bolj zajemljiva, interesantna, originalna, da, izzivalna je utemeljitev, tem bolj vleče in veže poslušalce. Utemeljitev mora seveda biti odgovarjajoča celotni vsebini, logično in psihološko izpeljana.

Dokazi.

Pri utemeljitvah postavljamo večkrat trditve, ki same zase niso čisto jasne, n. pr.: podružabljenje gospodarstva je nujno. Nehote se bo poslušalec vprašal: zakaj? Trditve, ki smo jih izrekli, moramo dokazati.

Dejstva in resnice, s katerimi dokazujemo pravilnost in resničnost trditve, to je dokaze, delimo v:

- a) zunanje in
- b) notranje.

Zunanji viri dokazov so tisti, ki niso v predmetu, o katerem govorimo, samem, ampak so pritegnjeni od zunaj. Da je nekaj dobro, pravično, dokažemo:

1. **Zakonom**: Naravnim zakonom, pozitivnimi zakoni, dokumenti, pogodbo, s pričami itd., n. pr.: Če po zakonu... moramo to in to, ali ne smemo tega in tega.

2. **Sodbo strokovnjakov** in avtoritet n. pr.: Strokovnjak J. je trdil, da...

3. **Dejstvi iz sedanjosti**: Po lastnih izkušnjah, po citatih iz knjig, časopisov, revij, po statistikah itd., n. pr.: Sam sem doživel, na lastne oči sem se prepričal, da... Statistika dokazuje, da...

Priobčuje Joža Langus, Ljubljana.
 (Se nadaljuje.)

Knjige in časopisi

Jakac—Jarc: Od mevi rdeče zemlje. (Jugoslovanska knjigarna, Ljubljana, 1932.) To je prvi del utisov, ki jih je doživel slikar Božidar Jakac na svojem potovanju po Ameriki. Je to zelo zanimiva knjiga, prirejena po Jakčevih pismih. Nazorno je v njej prikazana Amerika, nekdanja obljubljenca dežela za vsakega Evropeca. Posebno pa je prikazan problem slovenskega izseljenca. Ničče ne bi verjel, da je Jakac prav tako dober potopisec, kakor je slikar. Besedilo in slike se v tej knjigi sijajno dopolnjujeta. Oprema je razkošna. Knjiga stane 100 Din.

H. Suderman: Mati Skrb. Roman. 256 strani. Vez. 40 Din, broš. 26 Din. Za člane članska cena. Izdala Krekova knjižnica.

S tem romanom je Krekova knjižnica zaključila svoje tretje poslovno leto.

Založnica more z zadovoljstvom ugotoviti, da obenem s članstvom raste tudi kakovost knjig in da je v širjenju proletarske lepe knjige storila velik korak naprej. Za prihodnje leto se obeta še nadaljnja izpolnitev.

Roman »Mati Skrb« je delo znanega nemškega pisca in dramatika Sudermanna. Obravnava življenje barske pokrajine na Pruskem, ponesrečen poskus pridobivanja šote s stroji, borbo počasnega, a krepkopoljnega človeka zoper naravo, družino in sosede in romantično zgodbo njegove ljubezni. Roman se zelo napeto čita. Zato tovarišem ne bo žal, če si ga omisslijo. Prevod je lep. Oskrbel ga je Mirko Javornik.

V l. 1933. izda Krekova knjižnica: M. Kranjec: Predmestje — roman. M. Javornik: Črni breg — roman. U. Sinclair: Dolarji, I. del — roman. Pišite po prospekte! Nabirajte člane! Pošljite nam naslovov, da jim pošljemo prospekte!

FOTO-REVIJA, mesečnik za vse vrste fotografije. Pred seboj imamo januarsko in februarško številko. Oprema je bogata, slike so izbrano lepe. Številka za januar ima sledečo vsebino: Rezultat našega božičnega natečaja. — Smernice v letu 1933. — Fotomontaža (v slovenskem jeziku). — Zimski sport v fotografiji. — Leča, ki mehko riše. — Nočni posnetki. — Kako nastane fotografski objektiv. — Začetnik. — Vprašanja in odgovori. — Novosti. — Literatura in drugo.

Februarska številka pa ima sledečo vsebino: Nova pota. — Kako si sami napravimo aparat za povečavanje. — Uporaba krožne zaslonke za slikanje proti svetlobi (slov.). — Slike, ki svetijo. — Snemanje z najmanjšo zaslonko. — Uporaba rumenice pozimi. — Natečaj Fotorevije. — V pravem trenutku. — O fotografskih objektivih. — O novem pozitivnem postopku. — Plitvička jezera. — Začetnik. — Vprašanje in odgovori. — Novosti itd. kakor v prvi številki.

Uprava Fotorevije, Zagreb, Dalmatinova ul. 6, pošlje na željo revijo na ogled. Polletna naročnina 30 Din.

Reflektor

»Slovenski narod« z dne 21. januarja je prinesel dolg članek »ugledne žene s Krka« z naslovom »Zajezite brezglavo razmnoževanje revežev«. V njem pravi ta tipična zastopnica »socialnih« kapitalistov, da bi morala država s posebnim zakonom prepovedati revežem neomejeno razmnoževanje. Torej ne omejevanje bede, ampak omejevanje otrok. Bogati nočejo imeti potomstva, revni ga ne bi smeli imeti. Res, čedna sociologija!

»Slovenec« (24. I.) je to prismođarijo kronal z drugo prismođarijo. Trdi namreč, »da rod bogatinov vedno sproti izumira in da le sveža neskarjena kri siromakov osvežuje mesta.« Z drugo besedo bi se reklo: Revni, le veseli bodite, da ste revni, ker v tem je vaše zdravje, bogatinom ni zavidati, oni so zapisani smrti. — Člankar očitno ni nikoli pogledal izza svoje mize v razna predmestja, kjer biva proletariat, in še ni povprašal o njegovih zdravstvenih razmerah.

E. S.

Naše

najuspešnejše orodje je:

naš tisk.

**Z njim izvajamo prodor, z njim
podiramo stari svet in gradimo
novega.**

**Delavska mladina,
avantgarda našega pokreta:
v boj za naš tisk!**

Ta pa je:

**„Delavska pravica“
„Beseda“
„Mladi plamen“
„Krekova knjižnica“.**
